

חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה - כל אלו הדרשות באו למעט דם מאיסור מעילה [כאמור לעיל (נט, ב)], וכיון שמייעוט אחד ממעט מעילה, דרשו למעט גם מאיסור נותר וטומאה ב'אם אינו ענין' (תוס'), והכתוב 'לכם' ממעט שאין בדם דין נותר, והכתוב 'לכפר' ממעט שאין חייבים על דם משום טומאה, והכתוב 'הוא' מלמד שאין בדם דין מעילה (רש"י זבחים מו, א), והמיעוט שאיסור טומאה ונותר לדם, הוא בדם קודם זדיקתו, אבל לאחר זריקתו, כיון שנמכר לגננין הוא חולין ולא שייך בו איסור טומאה ונותר (קהלות יעקב זבחים לא, ב). ואף שנתמעט דם הקדשים מאיסור טומאה, זר שאכל דם חייב עליו משום זרות, שדם הוקש לחלב לענין חיוב זר באכילתו, אבל לא לענין חיוב טומאה, שאין ללמוד מההיקש לחלב אף איסור טומאה, לפי שסתם בני אדם זרים אצל חלב, ואין סתם בני אדם טמאים (תוס' מנחות עד, א-ב ד"ה לאו).

משנה. האמור על הסדר - שמפורש בכל המשניות שבמסכת שיש לעשותם כפי הסדר שהובאו במסכת (רש"י כאן וסנהדרין מט, ב; מאירי), ואין לפרש את דברי המשנה על סדר הפסוקים בפרשת אחרי מות העוסקים בעבודות יום הכיפורים, שסדר העבודות כפי שנאמרו בפסוקים מעכב, לפי שאמרו בגמ' [לעיל (לב, א)] שהפסוק 'ובא אהרן אל הקדש' להוצאת כף והמחתה אינו נאמר על הסדר, אבל הברייתא לקמן כוונתה לסדר האמור בפרשת אחרי מות, ולא חששה הברייתא להוצאת כף ומחתה לפי שכבר ביארה הברייתא [לעיל שם] שאינו על הסדר (שיח יצחק). ויש שפירש, שכוונת המשנה לסדר הפסוקים בפרשת אחרי מות העוסקים בעבודות יום הכיפורים, שסדר העבודות הם כפי הסדר שהובא בפרשה, ואם הקדים עבודה לחברתה מעכב (רבינו אליקים).

גמרא. אמר רבי יהודה אימתי וכו', ובא לחלוק על תנא קמא, שרק הנעשות בבגדי לבן בפנים מעכבות, ולא כל עבודות יום הכיפורים (רמב"ן לקמן ע, א; מהרש"א סנהדרין מט, ב, בדעת התוס' חולין פא, ב; שיח יצחק, בדעת הרמב"ם בפירושו הראשון, וכו"כ ר"י מלוני בדעת התנא דמשנתינו). ויש שכתב, שרבי יהודה מפרש את דברי ת"ק ואינו חולק (מהרש"א סנהדרין שם, בדעת התוס' שם; מהר"י קורקוס עבודת יום הכיפורים ה, א, א, בדעת הרמב"ם), שאם הוא חולק, היה לגמ' לבאר את טעמו של תנא קמא כפי שביארה חולק טעמו של רבי יהודה ורבי נחמיה (גבורת ארי, וראה הערות הגרי"ש אלישיב).

בדברים הנעשים בבגדי לבן מפנים - בקודש הקדשים (רש"י; רבינו אליקים; לחם משנה עבודת יום הכיפורים ה, א, מסקנתו בדעת הרמב"ם), כמבואר בגמ' [להלן ע"ב] שמקום שמתכפרים בו פעם אחת בשנה (ע"פ לחם משנה שם). ויש שפירשו, שאף עבודות הנעשות בבגדי לבן בהיכל, נחשבות בפנים והסדר מעכב בהם (תוס' י"ט, בדעת הרמב"ם והרע"ב; ערוך השולחן העתיד קסג, ב, בדעת התוס' לעיל נז, א ד"ה כלה; חסדי דוד על התוספתא ג, ד, בדעת הרא"ש), שלדעתם מסקנת הגמ' שטעמו של רבי יהודה הוא משום שיש שני מיעוטים בכתוב, אחד לבגדי לבן בחוץ ואחד לבגדי זהב, ולא מטעם מקום שמתכפרים בו אחת בשנה (לחם משנה שם). ויש שכתב לחלק, שהזאת הם על הפרוכת אף שנעשית בהיכל נחשבת לעבודת פנים [ראה גמ' לעיל (מ, א)] לענין שאם הקדים מתנות פר בהיכל קודם דם השעיר בפנים מעכב שנאמר בו 'חוקה', וראה רש"י ותוס' ישנים שם], אבל נתינה והזאה על המזבח נחשבת לעבודת חוץ (חי הגרי"ח הלוי, בדעת הרמב"ם שם).

וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבֵי הַבַּיִן כְּאֶחָד אֵין מְלַמְדִין, שהיה די לכתוב פסוק אחד וללמוד ממנו לפסוק השני ב'בנין אב', ומכך שהוצרך להיכתב דין זה בשני פסוקים, מוכח שאין ללמוד דין זה ב'בנין אב' (ע"פ רש"י קידושין כד, א וסנהדרין סז, ב, וביד רמה שם). ויש שכתבו, ש'אין מלמדין' פירושו שכפילות מילות הפסוקים היא כמו מיעוט המלמד להיפר, שבשאר מקומות לא נוהג דין זה (תוס' קידושין לה, א ותוס' ישנים במהרש"א שם; רבנו חננאל להלן ע"ב). וראה נודע ביהודה אה"ע קמא פ, כז, שלא נחלק בדבר זה אדם מעולם, וברור שאין מלמדין הוא מיעוט שבשאר מקומות אינו כן, וראה להלן ד"ה תרי).

בגדי כהונה ראויין הן לכהן הדייט, ובגדי כהונה של כהן הדיוט אין בהם מעילה, משום שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שמיד בגמר העבודה יהיו זריזים לפושטן מיד (רש"י), ואף לאחר שנעשה מצוותם ואין בהם שימוש יותר, אין בהם מעילה, ולכן לא ניתן לומר שבגדי כהונה ותורות הדשן שני כתובים, שהרי רק בתרומת הדשן נאמר דין מעילה לאחר שנעשית מצותה (פני יהושע קידושין נד, א, בדעת רש"י), אבל בגדי לבן של כהן גדול ביום הכיפורים, כיון שהכהן מצווה לפושטם לאחר גמר העבודה, כמו שנאמר לאחר קידוש ידיים ורגליים 'ופשט' [ראה לעיל (לא, ב)], הפשטת הבגדים נחשבת לצורך עבודה ואין צריך לטעם לא ניתנה למלאכי השרת (מקדש דוד קדשים לו, ב).

ועגלה ערופה, שיש בה איסור הנאה לאחר שנערפה, אבל אין בה איסור מעילה (תוס' לעיל נט, ב, בשם ריצב"א; תוס' ישנים תוס' רא"ש; מאירי), שכיון שאין לה פדיון, הרי היא כחטאות המתות שאין בהן מעילה (מאירי). וראה ביאורנו לעיל (נט, ב ד"ה והרי). ויש שכתבו, שיש מעילה בעגלה ערופה (רש"י מעילה יא, ב; רבינו אליקים), לפי שנאמר בה 'כפרה' כקדשים (תוס' הרשב"א משאנן פסחים כו, א).

תרי מיעוטי כתיבי, וכיון שיש גם שני מיעוטים נחשב כשלשה כתובים, ואף למאן דאמר שני כתובין מלמדים, שלשה כתובים אין מלמדים. והטעם שצריך שני מיעוטים ולא מספיק מיעוט אחד, כיון שהמיעוט נאמר באותו פסוק ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, אבל כשיש מיעוט נוסף אין זה לרבות (תוס'), ויש שכתב, שאם היה רק מיעוט אחד, היה אפשר לומר שיש דברים שנלמדים מהפסוק שלא נאמר בו מיעוט (ריטב"א). ויש שכתב, שאף במיעוט אחד מספיק כדי ששני הכתובים לא ילמדו (תוס' רא"ש), וצריך את המיעוט הנוסף בכדי ללמד שההיקש 'הוא' הנאמר בדם, הוא להקיש דם לפני כפרה לדם לאחר כפרה שאין בו מעילה כלל, ולא נקיש להיפר דם לאחר כפרה לדם לפני כפרה ויהיה בהם מעילה (קרבן אשם מעילה יא, א).

ואין דורשים מיעוטים אלו, אלא למאן דאמר 'מלמדין', כדי שלא נלמד מהם (ראה תוס' ישנים לעיל נט, ב ד"ה אין). ויש שביאר, שמסקנת הגמ' שתרי מיעוטי כתיבי היא גם למאן דאמר 'אין מלמדין' ואין כאן 'שני כתובין הבאין כאחד', ולכן לא הקשתה הגמ' למאן דאמר שני כתובין מלמדין הני מיעוטי למה לי, כי בכל אחד מהפסוקים יש חידוש, שאילו נאמר הפסוק רק בתרומת הדשן, היינו אומרים שדוקא בקדשים אין מועלים משנעשית מצוותם, כיון שאינם עוד 'קדשי ה', אבל עגלה ערופה שאינה קדשים ממש, אסורה בהנאה גם משנעשית מצותה, ואילו נאמר הפסוק רק בעגלה ערופה, היינו אומרים שדין זה נאמר רק בשאר איסורים, אבל בתרומת הדשן שיש בה קדושת הגוף, מועלים לעולם (שיח יצחק, ובוה תירץ גם את קושיית התוס' מדוע יש צורך בשני מיעוטים).